

ANJA FOLMER

1.

EEN EENVOUDIGE INTERVENTIE MET EEN GROOT EFFECT

Op de eerste dag van het schooljaar geeft een aantal leerlingen van het Utrechtse Gerrit Rietveld College zelf voorlichting aan docenten over hun beperkingen en hun onderwijsondersteuningsbehoeften. Zorgcoördinator Anja Folmer organiseert deze voorlichtingsbijeenkomsten inmiddels alweer vijf jaar. “Om goed passend onderwijs te kunnen geven, is het essentieel dat docenten van tevoren weten waar deze leerlingen wel en juist niet baat bij hebben.”

Met de invoering van passend onderwijs hebben docenten vaker leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften in de klas, bijvoorbeeld een dove, slechthorende of slechtziende leerling, een leerling met autisme, gedragsmoeilijkheden, een angststoornis of een leerling met ernstige fysieke beperkingen. Als je pas gaandeweg het schooljaar, vaak naar aanleiding van een probleem of incident, bespreekt wat dit van docenten vraagt en er niet meteen op anticipeert, dan sta je per definitie op achterstand, stelt Folmer. “Het moet voor docenten vooraf duidelijk zijn wat leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften nodig hebben.”

GROTE IMPACT

Daarom organiseert Folmer op de eerste schooldag van het jaar tussen 11 uur en 15 uur bijeenkomsten waar leerlingen (van leerjaar 1 t/m 6) aan de docenten waarvan ze dat schooljaar voor het eerst les krijgen zelf voorlichting geven over hun beperkingen en behoeften. Deze leerlingen – dit schooljaar waren het er 13 – zijn op die dag verspreid over verschillende lokalen. Op een overzicht heeft Folmer aangegeven hoe laat en waar de docenten die voor het eerst een of meer van deze leerlingen in de klas krijgen moeten zijn. “Zodra het rooster bekend is, bekijk ik in welke klassen deze leerlingen zitten, welke docenten aan die klassen les geven en voor welke docenten deze leerlingen nieuw zijn”, vertelt Folmer. Dat werk ik uit in een planning voor deze voorlichtingsdag. Al met al is dat een behoorlijke puzzel, zeker als je dit voor het eerst doet. Maar je wordt er gaandeweg handiger in. Als dit eenmaal staat in de organisatie, is het eigenlijk een vrij simpele interventie die heel veel effect heeft.”

Afhankelijk van de leerling waar het om gaat, nodigt Folmer naast de docenten ook andere collega's voor de voorlichting uit, bijvoorbeeld de conciërge, de onderwijsassistent of de afdelingsleider. “Het is belangrijk dat iedereen die te maken heeft met de betreffende leerling weet wat deze leerling nodig heeft om goed te kunnen functioneren. Vaak gaat het om ogenschijnlijk kleine aanpassingen, die voor

leerlingen een hele grote impact hebben. Bijvoorbeeld dat de docent het plaatje dat op het digibord staat voor de leerling heeft uitgeprint, of dat je bepaalde vragen niet of juist wel stelt.”

SPANNEND

Niet alle leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften geven een dergelijke voorlichting aan hun nieuwe docenten. Dat is organisatorisch onmogelijk – er kunnen op deze manier maximaal 15 leerlingen meedoen – maar het is ook niet nodig, vertelt Folmer. “Ik selecteer hiervoor, vaak in overleg met het samenwerkingsverband Passend onderwijs, de leerlingen met de meest gecompliceerde ondersteuningsbehoeften.”

Als Folmer heeft vastgesteld voor welke leerlingen het zinvol is een voorlichtingsbijeenkomst te organiseren, bespreekt ze dit eerst met de leerling en de ouders en gaat ze na welke begeleider de leerling hierbij het beste kan ondersteunen. Folmer: “Omdat leerlingen het, zeker de eerste keer, vaak erg spannend vinden, vraag ik altijd aan de leerling: wie kan dit het beste samen met jou doen? Dat zijn bijvoorbeeld experts van het OPDC, van cluster 1 of 2 of van het samenwerkingsverband Passend onderwijs. Ik benader die mensen zo vroeg mogelijk – vaak al in april – om te vragen of ze de datum van de voorlichting vast willen blokkeren in hun

agenda. Want voor de meeste leerlingen is het erg belangrijk dat hun begeleider erbij is. Ook bespreek ik met de leerlingen in welke vorm ze de voorlichting willen geven. Als leerlingen het te spannend vinden om zelf hun verhaal te vertellen, kunnen ze bijvoorbeeld ook thuis een filmpje opnemen dat ze laten zien. Verder bespreken we of de klas van de leerling ook moeten worden voorgelicht.”

LOSLATEN

De ouders worden nauw betrokken bij de voorbereiding van de voorlichting, maar zijn op een enkele uitzondering na in principe niet aanwezig bij de voorlichtingsbijeenkomst van hun kind. Vooral voor de ouders van de brugklasleerlingen is dat wel eens moeilijk. Folmer: “De ouders van deze leerlingen zijn zeer betrokken en dat is mooi en belangrijk. Maar als hun kind naar het voortgezet onderwijs gaat, is het goed dat ze het kind wat meer gaan loslaten. We willen ouders van het begin af aan laten voelen en ervaren: je kunt je kind met een gerust hart aan ons overlaten, ook als hij of zij een beperking heeft.”

De ouders zien het belang van de voorlichting en zijn er vaak erg trots op dat hun kind zijn of haar verhaal zelf aan een groep docenten durft te vertellen. Op Folmer maakt dat trouwens ook nog steeds indruk: “Het blijft heel bijzonder om mee te maken hoe een leerling met bijvoorbeeld

een angststoornis zo’n groep onbekende docenten vertelt over haar eigen beperkingen en behoeften. Dat is echt fantastisch.”

INKTVLEK

Toen Folmer hiermee vijf jaar geleden begon, leefde er onder docenten nog wel wat scepsis, maar dat tij is inmiddels helemaal gekeerd. Alle uitgenodigde docenten zijn altijd aanwezig, onder meer omdat ze inmiddels hebben ervaren dat de voorlichtingen hen werkelijk houvast geven bij het lesgeven aan deze leerlingen. “Maar het heeft ook heel erg geholpen dat het managementteam dit van harte onderschrijft”, zegt Folmer. “Zij dragen echt uit: dit is heel erg belangrijk en we moeten dit met z’n allen doen.”

De docenten stellen zich tijdens de voorlichting over het algemeen zeer positief en ondersteunend op. “Ze geven de leerlingen complimenten, geven hen het gevoel dat ze welkom zijn en stellen zich vragend op: wat heb je nodig? Wat kan ik doen? Daardoor ontstaat er een positieve, constructieve sfeer die zich als een inktvlek heeft verspreid onder het docententeam. Dat draagvlak is onmisbaar. Iedereen moet dit willen en belangrijk vinden. Want als je dit als zorgcoördinator alleen moet doen, krijg je het niet voor elkaar en mis je het doel.”

TIPS

- Creëer draagvlak bij de schoolleiding en het docententeam; doe het met z’n allen.
- Durf als zorgcoördinator je nek uit te steken.
- Begin tijdig – in april – met de selectie van de leerlingen, de voorbereiding met de leerlingen en ouders en met het uitnodigen van hun begeleiders.

MEER INFORMATIE

Anja Folmer

a.folmer@gerritrietveldcollege.nl